

***VALVONTASUUNNITELMA
2017 – 2020***

Sisällysluettelo

HYVÄKSYNTÄ JA MUUTOKSET	2
MÄÄRITELMÄT JA TERMIT	3
1. VALVONTASUUNNITELMAN PERUSTEET JA TARKOITUS	5
2. VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU (säännöllinen valvonta)	5
2.1 Määräaikaisten palotarkastuksien valvontamenetelmät	6
2.1.1 Yleinen palotarkastus	6
2.1.2 Omavalvonta	6
2.2 Yritys- ja laitospöytäkirjojen määräaikaisten palotarkastukset	6
2.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinrakennusten määräaikaisten palotarkastukset	7
2.4 Asuin- ja vapaa-ajan asuntojen valvonta	7
3. EPÄSÄÄNNÖLLISESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET JA VALVONTA	8
3.1 Epäsäännölliset tarkastukset	8
3.1.1 Jälkitarkastus ja jälkivalvonta	8
3.1.2 Erityinen palotarkastus	9
3.1.3 Ylimääräinen palotarkastus	10
3.2 Kemikaalikohteiden valvonta	10
3.2.1 Kemikaalikohteiden määräaikaisten tarkastukset	11
3.2.2 Kemikaalikohteiden epäsäännölliset valvontatoimenpiteet	11
3.2.3 Räjähdekaupan valvonta	11
3.3 Pelastuslaitoksen muut valvontatoimenpiteet	12
3.3.1 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja valvonta	12
3.3.2 Poistumisturvallisuusselvitysten arviointi	12
3.3.3 Yleisötapahtumien valvonta	13
3.3.4 Käyttöönottotarkastukset	14
3.3.5 Alue- ja teemavalvonta	14
3.3.6 Asiakirjavalvonta	14
4. VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN KANSSA	15
4.1 Eri viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö	15
4.2 Muiden viranomaisten ilmoitukset pelastusviranomaiselle	16
4.3 Pelastusviranomaisen velvollisuudet tehdä ilmoitus toiselle viranomaiselle	17
4.3.1 Lastensuojeluilmoitus	17
4.3.2 Palveluntarpeen määrittely	18
5. VALVONTATOIMINNAN PERIAATTEET	18
5.1 Valvontakohteen profilointi ja määrittely	18
5.2 Palotarkastuksen suorittaminen	19
5.3 Annettujen korjausmääräysten valvonta	20
5.4 Palotarkastuspöytäkirja ja toimittaminen asiakkaalle	21
5.5 Palotarkastuksen maksullisuus ja laskutus	22
5.6 Valvontatietojen käsittely sekä niiden julkisuus ja luovuttaminen	23
6. VALVONNAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA RESURSSIT	25
6.1 Valvonnan seuranta	25
6.2 Valvonnan resurssit	26

Liite

Valvontakohteiden ohjeelliset tarkastusvälit

HYVÄKSYNTÄ JA MUUTOKSET

Pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Hyväksytty valvontasuunnitelma tulee toimittaa Lounais-Suomen aluehallintovirastolle tiedoksi (PelL 79§). Valvontasuunnitelma tarkastetaan vuosittain mahdollisten lainsäädännöllisten ja muiden vaadittavien muutosten osalta ja siihen tehdään tarvittavat muutokset. Valvontasuunnitelma on toiminnallinen osa pelastuslaitoksen hyväksyttyä palvelutasopäätöstä 2017 – 2020. Palvelutasopäätöskaudella valvontasuunnitelmaan tehtävät muutokset tai tarkennukset hyväksyy pelastusjohtaja riskienhallinnan palvelualueen päällikön esityksestä.

Päiväys	Päätös / muutos	Esittäjä/päätäjä
24.11.2016	Aluepelastuslautakunnan päätös	Mika Viljanen Jari Sainio

MÄÄRITELMÄT JA TERMIT

Asiakirjavalvonta	Asiakirjavalvontaa ovat dokumenttien perusteella tehdyt viranomaispäätökset ja muut viranomaisen määrittelemät toimenpiteet, jotka kohdistuvat pelastuslaitoksen valvonnan kohteena oleviin rakennuksiin/toiminnallisiin kokonaisuuksiin tai yleisötapahtumiin. Jos asiakirja otetaan vastaan, kirjataan tulleeaksi ja arkistoidaan ilman aktiivista arviointia, sitä ei lasketa asiakirjavalvontasuoritteeksi.
Asuinrakennusten omavalvonta	Asuinrakennusten omavalvonnassa kiinteistön edustaja tarkastaa itse pelastuslaitoksen toimittaman tarkastuslistan ja oppaan nojalla pelastuslain velvoitteiden noudattamista ja oman toimintatapojensa turvallisuutta. Omavalvonta tehdään tarkistuslistan mukaan ja tarkistuslista palautetaan pelastuslaitokselle. Palotarkastuksia voidaan kohdentaa omavalvonnan tulosten mukaan. Omavalvonnalla pyritään kiinteistönomistajan turvallisuustiedon ja -asenteiden parantamiseen.
Erityinen palotarkastus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä valvontakäynti, jonka rakennusvalvontaviranomainen on määritellyt käyttöönottotarkastuksen ja toiminnan aloittamisen ehdoksi. Erityinen palotarkastus on luonteeltaan pelastusviranomaisen asiantuntijalausunto rakennusvalvonnalle rakennuksen palo- ja pelastusturvallisuudesta. Ennen varsinaista erityistä palotarkastusta voidaan suorittaa ennakoivia erityisiä palotarkastuksia. Erityinen palotarkastus voidaan tehdä myös muihin kohteisiin kuin rakennuksiin.
Ilotulitemyyntipisteen tarkastus	Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) 63 ja 64 § mukainen valvontakäynti, joka kohdistuu pyroteknisten tuotteiden varastointiin kaupan yhteydessä.
Jälkitarkastus	Valvontakäynti, jossa valvotaan, että palotarkastuksessa aiemmin annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Jälkitarkastus toimitetaan palotarkastuksella annettujen määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä palotarkastusta.
Kohde	Kohde on se, jolle, jota varten tai johon kohdistuen valvontaa tehdään tai valvonta kohdentuu.
Maanalaisen polttoainesäiliön tarkastus	Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) mukainen tarkastus tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevan maanalaisen öljysäiliön tarkastamiseksi ennen säiliön peittämistä. Muiden polttoainesäiliöiden osalta tarkastus perustuu pelastusviranomaisen kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) ilmoitusvelvollisten kohteiden osalta tekemään päätökseen.
Pyydetty palotarkastus	Kiinteistön omistajan tai haltijan pyynnöstä suoritettava palotarkastus tehdään aina pelastusviranomaisen harkinnan mukaan, ks. ylimääräinen palotarkastus.

Tarkastusväli	Tarkastusväli on ajanjakso, joka on riskien arviointiin perustuen määritelty kohteen määräaikaisten palotarkastusten väliseksi ajaksi.
Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan kohteen tarkastus	Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) 27 § mukainen valvontakäynti, joka ei ole samalla kohteen yleinen palotarkastus.
Valvontakohte	Palotarkastusohjelmistoissa palotarkastus kohdennetaan yleensä kiinteistöön. Valvontasuunnitelmatyöryhmän suosituksen mukaisesti kohde ryhmitellään toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi, esim. kauppakeskus on yksi kohde eikä kiinteistön toiminnanharjoittajien määrä.
Yhteistarkastus	Valvontakäynti, jossa kahden tai useamman eri viranomaisen edustajat suorittavat samalla tarkastuskäynnillä valvontakohteessa tarkastuksensa samanaikaisesti.
Yleinen palotarkastus = määräaikainen	Valvontasuunnitelman mukaisin määrävälein tehtävä pelastusviranomaisen valvontakäynti, josta käytetään myös nimikettä määräaikainen palotarkastus.
Yleisötilaisuuden palotarkastus	Pelastusviranomaisen Yleisötilaisuuden dokumenttien ja arvioidun riskin perusteella ennen yleisötilaisuuden alkamista pelastusviranomaisen suorittama valvontakäynti, jossa tarkastetaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt.
Ylimääräinen palotarkastus	Pelastusviranomaisen harkinnan mukaan suoritettava valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä ennakoimattomia palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraavien erityisten syiden vuoksi: • nuohoojan, tarkastuslaitoksen tai toisen viranomaisen ilmoitus palo- ja henkiloturvallisuuteen liittyvistä puutteista • huomattavaa palovaaraa aiheuttavan rakennus- tai muun työmaan aloittamisen yhteydessä • epäily, että palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkiloturvallisuudessa on oleellisia puutteita • teematarkastukset esim. muiden viranomaisten kanssa

1. VALVONTASUUNNITELMAN PERUSTEET JA TARKOITUS

Pelastuslaitoksen tehtävänä on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia, sekä ohjata, neuvoa ja valistaa ihmisiä, yrityksiä sekä yhteisöjä. Lisäksi pelastusviranomaisen valvoo heille asetettujen velvollisuuksien täyttämistä (PeL 379/2011 1§ ja 2§).

Pelastuslaitoksen huolehtimisvastuulla olevan valvonta- ja onnettomuuksien ehkäisytoiminnan tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä ihmisten asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa (PeL 379/2011 27§).

Pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava ihmisten yleisten velvollisuuksien noudattamista sekä toiminnanharjoittajalle että rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettujen säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatoimenpiteitä (PeL 379/2011 78§). Pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta.

Valvontatoiminnan tavoitteet ja niiden edellyttämä suorituskyky määritellään riskienarvioinnin perusteella. Määrittelyssä otetaan huomioon pelastustoimen alueen erityispiirteet eli paikalliset olosuhteet ja alueella esiintyvät riskit. Pelastuslaitos suunnittelee valvontasuunnitelmassaan (PeL379/2011 79§) valvontavelvoitteen toteuttamisen alueellaan. Valvontasuunnitelman tavoitteena on täyttää pelastuslain edellytykset suunnitelmalliselle ja riskiperusteiselle valvonnalle (PeL 379/2011 79§).

Valvontasuunnitelmalla pyritään kohdentamaan pelastuslaitoksen valvontaa alueen riskien ja muiden erityisten valvontatarpeiden tai -teemojen mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa määritellään eri valvonnan kohdetyyppien keskimääräinen valvontaväli ja sen määrittelyyn vaikuttavat tekijät. Valvontasuunnitelma tarkistetaan vuosittain tai mikäli toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia. Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta.

Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa.

2 VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU (säännöllinen valvonta)

Pelastuslain (379/2011) tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Riskeinä voidaan tällöin tarkastella henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia. Palotarkastukset pyritään kohdentamaan näiden riskien perusteella huomioiden alueen erityispiirteitä ja yhteiskunnan muutoksia. Valvontakohteet jaetaan

tässä suunnitelmassa kahteen pääluokkaan: Yrityksiin ja laitoksiin (A1-A6) sekä asuin- ja vapaa-ajan rakennuksiin. Yritysten ja laitosten suunniteltu palotarkastusmäärä muuttuu jonkin verran suunnitellusta vuoden aikana. Määrän muuttuminen johtuu osin palotarkastusohjelman sisältämien tietojen epätarkkuudesta ja osin kohteissa tapahtuvista muutoksista. Mikäli jonkun kohteen palotarkastusta ei ehditä tai pystytä suorittamaan suunnitellun kalenterivuoden aikana, huomioidaan se seuraavan vuoden valvonnassa.

2.1 Määräaikaisten palotarkastuksien valvontamenetelmät

2.1.1 Yleinen palotarkastus

Yleisellä palotarkastuksella valvotaan Pelastuslain (379/2011) 2 luvun (yleiset velvollisuudet) ja 3 luvun (toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet) säännösten noudattamista. Kohde tarkastetaan asiakirjojen sekä pistokokeiden avulla. Vastuu kohteen turvallisuudesta on aina kohteen omistajalla ja haltijalla. Palotarkastuksella annetaan myös neuvoja ja ohjeita sekä pyritään tukemaan kohteen omaa turvallisuuskulttuuria. Tarvittaessa palotarkastuksella annetaan määräys tilanteen korjaamiseksi. Edellä mainittujen lisäksi pelastusviranomaisen voi ohjata harjoitettua toimintaa kehotuksin ja suosituksin.

Yleisiä palotarkastuksia ovat määräaikaiset tarkastukset (kappaleet 2.2 ja 2.3) sekä tarkastukset, jotka liittyvät kohteen kokonaisvaltaiseen turvallisuuden arviointiin.

2.1.2 Omavalvonta

Omavalvonta on oleellinen osa omakotitalojen sekä asunto-osakeyhtiö kohteiden valvontatoimintaa. Kohteeseen postitetaan omavalvontaa varten dokumentit turvallisuusviestintämateriaalin kanssa, joiden perusteella kohteen vastuhenkilö tekee omatoimisen kartoituksen kohteen paloturvallisuudesta. Palautetun lomakkeen tai sen palauttamatta jättämisen pohjalta voidaan valvontatoimenpiteitä tarvittaessa kohdentaa näihin kohteisiin. Valvontasuunnitelmakauden aikana selvitetään omavalvonnan laajentamista vapaa-ajan asuntoihin ja mahdollisuuksien mukaan aloitetaan asian pilotointi.

Omavalvontaa voidaan käyttää tarvittaessa myös A1 – A6 kohteiden tarkastuksissa.

2.2 Yritys- ja laitospöhteiden määräaikaiset palotarkastukset

Yritys- ja laitospöhteiden tarkastusvälin määrittelyssä on hyödynnetty pelastuslaitosten verkoston valvontasuunnitteluohjetta. Valvontasuunnitelmaohjeessa on määritetty edellä mainittujen valvontakohteiden periaatteelliset tarkastusvälit (taulukkoliitteet A1-A6). Näiden keskimääräisten tarkastusvälien määrittämisessä on hyödynnetty tutkittua tietoa erityyppisten kohteiden tulipalon aiheuttamista omaisuusvahinkoriskeistä.

Omaisuuksivahinkoriskien lisäksi on arvioitu suuronnettomuuden henkilöriskin mahdollisuutta sekä pyritty huomioimaan merkittävien kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskit. Taulukoiden harmaa palkki osoittaa suositellut minimi- ja maksimitarkastusvälit. Harmaan palkin numeroarvo kertoo suositellun keskimääräisen tarkastusvälin. Kohde voi kuulua useaan ryhmään, esim. varastorakennuksiin taulukossa A4 ja Seveso-kohteisiin taulukossa A6. Tällöin lähtökohtana käytetään pienemmän tarkastusvälin antavaa taulukkoa.

Kohteen tarkastusväliksi ei tule käytännössä muodostumaan joka kohteessa esim. tasan 24 kk. Mikäli valvontaa ei ehditä suorittamaan suunnitellun kalenterivuoden aikana, se huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmissa.

Kohdekohtaista riskinarviointia tehtäessä otetaan huomioon aiempien palotarkastusten havainnot. Kohdekohtainen valvontaväli riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä sekä turvallisuuskulttuurista. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta ja hyvä turvallisuuskulttuuri sekä turvallisuusjohtaminen ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta kasvattamaan suunnitelmallisten tarkastusten valvontaväliä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit ja kohteessa tapahtuneet onnettomuudet voivat olla peruste lyhentää tarkastusväliä.

2.3 Pelastussuunnitelmavelvollisten asuinrakennusten määräaikaiset palotarkastukset

Pelastussuunnitelmavelvollisiin taloyhtiöiden ja niihin verrattavien asuinrakennusten valvonta toteutetaan yleisillä palotarkastuksilla määräväleihin. Määräaikaiset asuinrakennuksien tarkastukset pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan siten, että valvontakierto on enintään 10 vuotta.

Taloyhtiöiden ja niihin verrattavien asuinrakennusten valvonnan suunnittelussa pyritään huomioimaan sisäasianministeriön tuottama asuinalueuudistus sekä pelastuslaitoksen riskianalyysi.

Tavoitteena jatkossa on, että omavalvontajärjestelmää pystytään kehittämään ja hyödyntämään myös taloyhtiöihin ja niihin verrattaviin valvontakohteisiin soveltuvaksi. Näiden kohteiden omavalvonnan pilotointia jatketaan valvontasuunnitelmakaudella.

2.4 Asuin- ja vapaa-ajan asuntojen valvonta

Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten valvonnan keskeisenä tavoitteena on asumisen paloturvallisuuden parantaminen ja erityisesti palokuolemien vähentäminen. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi vakituisesti asuttujen asuinrakennusten sekä vapaa-ajan asuntojen säännöl-

lisen valvonnan määräväli on enintään 120 kk. Ammattimaisesti vuokrattavat majoitusliiketoimintaan rinnastettava loma-asuntokohteet käsitellään kohdan 2.2 periaatteiden mukaisesti.

Pientalojen valvonta perustuu pääasiassa kohteiden omavalvontaan. Omavalvonnassa pelastuslaitos postittaa valvottaviin kohteisiin omavalvontakirjeen, -lomakkeen ja opasmateriaalia, joiden perusteella asukas tekee omatoimisen kartoituksen kotinsa paloturvallisuuden perusasioista. Tarkastuslomake palautetaan pelastuslaitokselle, jossa lomakkeen perusteella arvioidaan mahdolliset jälkivalvontatarpeet sekä kirjataan suoritettu omavalvonta valvontarekisteriin. Perinteinen palotarkastus suoritetaan kohteisiin, jotka eivät palauta omavalvontalomaketta. Lisäksi kohteisiin voidaan tehdä pistokoeluentoisia tarkastuksia ja jälkivalvontaa.

Omavalvonnan tavoitteena on asukkaiden turvallisuustiedon ja -asenteiden parantaminen niin, että mahdolliset puutteet havainnoidaan ja korjataan välittömästi. Saatujen kokemusten perusteella omavalvonta tavoittaa asukkaat perinteistä palotarkastustoimintaa paremmin ja myös havaitut puutteet pääsääntöisesti korjataan asianmukaisesti.

3. EPÄSÄÄNNÖLLISESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET JA VALVONTA

3.1 Epäsäännölliset tarkastukset

Pelastuslain valvontaan sekä pelastustoimelle kuuluvaan ohjaukseen ja neuvontaan liittyen suoritetaan määräaikaisten palotarkastusten lisäksi tarvittaessa seuraavia tarkastuksia:

3.1.1 Jälkitarkastus ja jälkivalvonta

Jälkitarkastus on pääsääntöisesti paikan päällä tehtävä tarkastus, jossa valvotaan, että palotarkastuksessa annettuja määräyksiä on noudatettu. Jälkitarkastus tehdään korjausmääräysten määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä (määräaikaista) palotarkastusta. Jälkivalvontaa suoritetaan seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Jälkitarkastus toimitetaan, kun on havaittu huomattavia (mm. poistumisjärjestelyt, vakava puute turvallisuutta ylläpitävässä laitteessa) tai toistuvia palo- tai henkilöturvallisuutta vaarantavia puutteita tai mikäli asiakas ei tee sovittua ilmoitusta annettujen korjausmääräysten suorittamisesta. Jälkitarkastuksen tarve arvioidaan pelastusviranomaisen toimesta tapauskohtaisesti.

- Jälkivalvonta voidaan suorittaa tarkastuskäynnillä tai hyväksyä asianmukaisin dokumentein (kirjallinen) korjausveloitteet suoritetuksi (esim. tarkastuslaitoksen/huoltoyhtiön pöytäkirja/raportti, kirjallinen viesti palotarkastetusta kohteesta). Suullisen ilmoituksen perusteella jälkivalvontaa ei dokumentoida. Kun korjausveloite on suoritettu, kirjataan jälkivalvonta tehdyksi ja lähetetään asiakkaalle kirjallinen tai sähköinen vahvistus.

3.1.2 Erityinen palotarkastus

Erityinen palotarkastus suoritetaan uudisrakennus- tai saneerauskohteissa, mikäli kunnan rakennusvalvontaviranomainen on sen rakennusluvassa määrännyt suoritettavaksi.

Erityinen palotarkastus suoritetaan seuraaviin uudisrakennuskohteisiin:

- o kolmekerrosiset ja korkeammat asuinrakennukset (pelastustie)
- o kohteet, joissa on väestönsuoja
- o kohteet, joissa on hätäkeskukseen kytketty automaattinen sammutuslaitteisto tai automaattinen paloilmoitin
- o hotellit, lomakodit, asuntolat, lomakylät, leirintäalueet ja muut vastaavat majoitustilat
- o sairaalat, vanhainkodit ja muut ammattimaiset ympäri vuorokauden käytössä olevat hoitolaitokset sekä suljetut rangaistuslaitokset
- o liikuntarajoitteisten ja muiden erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennukset
- o kokoontumis- ja liiketilat, kuten:
 - o myymälät (yli 400 m²)
 - o koulut, urheilu- ja näyttelyhallit
 - o harrastetilat (yli 300 m²), kuten kuntosalit, kerhotilat ym.
 - o teatterit (kaikki)
 - o uskonnollisten yhteisöjen kokoontumistilat, kuten kirkot, seurakuntatalot, temppelit
 - o kirjastot (jos kyseessä rakennuksen pääkäyttötarkoitus)
 - o liikenneasemat
 - o ravintolat (anniskelu- ja ruokaravintolat)
 - o päiväkotihuoneistot (kaikki, lukuun ottamatta yksityisiä asuntoja)
 - o suurehkot tuotanto-, varasto- tai maataloustuotantotilat
 - o kohteet, joissa vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi edellyttää luvan hakemista tai ilmoituksen tekemistä valvontaviranomaiselle
 - o kohteet, joissa rakennuksen sijainti, suuri koko tai poikkeukselliset olosuhteet erityisesti vaarantavat henkilö- ja/tai paloturvallisuuden
 - o rakennusluvassa edellytetty erityistä palotarkastusta
 - o toimistot, virastot ja muut työpaikkatilat, joiden koko vähintään 500 m²
 - o palo- ja henkilöturvallisuuteen vaikuttavat korjaus- ja saneerauskohteet, mikäli vaatii rakennusluvan ja kohde kuuluu edellä listattuihin esimerkkeihin

3.1.3 Ylimääräinen palotarkastus

Ylimääräinen palotarkastus on pelastusviranomaisen päättämä valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräinen palotarkastus suoritetaan pelastusviranomaisen harkinnan mukaan, perusteena voi olla esimerkiksi:

- pyyntö väestönsuojan tarkastamisesta
- kiinteistön omistajan tai haltijan pyyntö, mikäli tarkastusaihe tai -kohta on rajattu (voidaan kirjata myös yleiseksi tarkastukseksi, mikäli tarkastus vastaa laajuudeltaan yleistä palotarkastusta).
- nuohoojan tai tarkastuslaitoksen ilmoitus palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä puutteista.
- yleisötilaisuuden palotarkastus, joka suoritetaan ennen yleisötilaisuuden alkamista, jossa tarkastetaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt.
- automaattisen paloilmoitin- tai sammutuslaitteiston erheellisen hälytyksen seurauksena pidettävä palotarkastus
- rakennus- tai muu työmaa, josta voi aiheutua huomattavaa palovaaraa
- teema- ja kohdetarkastukset
 - pelastustien testiajo (kirjoitettava aina pöytäkirja ja toimitettava myös kohteeseen)
 - esim. liikkeiden palavien nesteiden varastot tai muut vastaavat teematarkastukset
 - ravintolatarkastukset sesonki aikaan
 - kohteen palo- ja henkilöturvallisuuden arvioitu heikentyminen kohteeseen tilapäisesti tulevan suuren henkilömäärän johdosta
 - epäily, että palo- ja henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita
- muiden viranomaisten tai muun julkisyhteisön työntekijän ilmoituksen perusteella tehtävät tarkastukset ja katselmukset
- pelastusviranomaisen osallistuminen sammutus- ja pelastuslaitteille suoritettavaan määräaikaistarkastukseen.

3.2 Kemikaalikohteiden valvonta

Pelastuslainsäädännön perusteella annettujen tehtävien lisäksi pelastusviranomaisille on säädetty tehtäviä palo- ja räjähdysvaarallisten sekä terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien valvontaan liittyen. Pelastusviranomaisen valvoo muun muassa vaarallisten kemikaalien vähäistä käsittelyä ja varastointia sekä räjähteiden varastointia kaupan yhteydessä.

Keskeisintä lainsäädäntöä ovat laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), valtioneuvoston asetukset vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015), räjähteiden valmistuksen valvonnasta (819/2015) vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012) sekä nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista (858/2012), asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (59/1999) valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015) sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätökset öljylämmityslaitteistosta (314/1985) ja maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983), asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (576/2003) sekä painelaitelaki (869/1999).

Varsinais-Suomen Pelastuslaitos valvoo pelastustoimelle kuuluvilta osin palo- ja räjähdysvaarallisten sekä terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien käyttöä ja varastointia seuraavasti:

3.2.1 Kemikaalikohteiden määräaikaiset tarkastukset

Alle ilmoitusrajan jäävien ja ilmoitusrajan ylittävien kemikaalikohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä yleisten palotarkastusten menettelytavoin.

Lupa- tai ilmoitusrajan ylittävä kohde arvioidaan pelastusviranomaisen toimesta erikseen palo- ja räjähdysvaaran ja toimintaan liittyvien riskien osalta. Sen pohjalta määritellään kohteen palotarkastusväli sekä peruste palotarkastukselle.

3.2.2 Kemikaalikohteiden epäsäännölliset valvontatoimenpiteet

- o ilmoitusvelvollisten kemikaalikohteiden kemikaali-ilmoitusten käsittely, ilmoituksen perusteella tehtävät päätökset ja niihin liittyvät käyttöönottotarkastukset
- o öljylämmityslaitteistojen käyttöönottotarkastukset (alle 10 tonnin varastointimäärän laitokset)
- o Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) suorittamat laajamittaisten kemikaalikohteiden tarkastukset, joihin pelastuslaitoksen edustaja osallistuu niin sovittaessa mahdollisuuksien mukaan

3.2.3 Räjähdekaupan valvonta

Alueen pelastusviranomainen valvoo kemikaaliturvallisuuslain perusteella pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä ja luovutusta yksityiseen kulutukseen. Valvontaan liittyen pelastusviranomainen käsittelee toiminnanharjoittajien tekemät ilmoitukset, tekee tarvittavat päätökset ilmoitusten johdosta sekä tarkastaa pyroteknisten tuotteiden varastoinnin ja myyntipisteet pääasiallisena myyntikautena 27.12. – 31.12.

3.3 Pelastuslaitoksen muut valvontatoimenpiteet

3.3.1 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja valvonta

Varsinais-Suomen Pelastuslaitos toimii asiantuntijana rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksessa ja valvonnassa siten kuin siitä kunnan kanssa palvelutasopäätöksessä sovitaan (PeIL 379/2011 27§).

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 20 §:n mukaan kunta huolehtii rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta alueellaan. Käytännössä rakentamisen ohjauksen ja valvonnan kunnassa hoitaa rakennusvalvonta, joka myös aina ratkaisee rakennusluvan. Pelastusviranomaisen toimii rakennuslupamenettelyssä pelastustoimen asiantuntijana rakennusvalvontaviranomaiselle. Pelastuslaitos järjestää myös rakentamisen liittyvää suunnittelijoiden ohjaus- ja neuvontapalvelua, jolla pystytään vaikuttamaan turvallisuuden kannalta onnistuneeseen lopputulokseen.

Pelastusviranomaisen kirjoittaa kirjallisia rakennuslupa-asiakirjoihin ja -suunnitelmiin perustuvia asiantuntijalausuntoja rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä. Muihin rakennuksiin, kuten yhden tai kahden huoneiston asuinrakennuksiin sekä vapaa-ajan kiinteistöihin liittyvät rakennuslupalausunnon hoidetaan paikallisesti joustavalla menettelyllä.

3.3.2 Poistumisturvallisuusselvitysten arviointi

Poistumisturvallisuusselvityksen laatimisvelvoite perustuu pelastuslain (379/2011) 18§ säädettyyn poistumisturvallisuusvaatimukseen hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa. Toiminnanharjoittajan on etukäteen laadittu selvityksin ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuilla toimenpiteillä huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina.

Yhteistyötahoina poistumisturvallisuusselvitysten valvonnassa toimivat alueelliset ja valtakunnalliset sosiaali- ja terveystoimen valvontaviranomaiset, sekä paikalliset rakennusvalvontaviranomaiset. Pelastuslaitos on toiminut aktiivisena kehittäjänä poistumisturvallisuusasioissa muiden pelastuslaitosten kanssa.

Poistumisturvallisuusselvityksen ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta valvotaan yleisten palotarkastuksien yhteydessä pelastusviranomaisen toimesta. Poistumisturvallisuusselvitysten valvontaa tehdään myös yleisten palotarkastuksien lisäksi.

Toiminnanharjoittaja laatii selvityksen ja toimittaa sen pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomaisen tekee arvion toteutuuko pelastuslain 18 §:ssä säädetty poistumisturvallisuusvaatimus. Poistumisturvallisuusselvityksen tiedot voidaan tarvittaessa testata poistumiskokeella.

Jos poistumisturvallisuusvaatimus ei poistumisturvallisuusselvityksen sekä mahdollisen poistumiskokeen perusteella täyty, annetaan toiminnanharjoittajalle määräys laatia poistumisturvallisuuden parantamisen toteuttamissuunnitelma määräajassa. Toteuttamissuunnitelmassa toiminnanharjoittaja määrittelee toimenpiteet ja aikataulun, joilla se käytännössä saattaa poistumisturvallisuuden laissa edellytetylle tasolle.

Pelastusviranomaisen arvioi toteuttamissuunnitelmassa esitettyjen poistumisturvallisuutta parantavien toimenpiteiden vaikuttavuutta suhteessa poistumisturvallisuusvaatimukseen. Mikäli toteuttamissuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet eivät ole riittäviä saattamaan poistumisturvallisuutta pelastuslain 18 §:n mukaiselle tasolle kohtuullisessa ajassa, on pelastusviranomaisen annettava pelastuslain 21 § mukaisesti korjausmääräys.

Poistumisturvallisuusselvitystä ja sen pohjalta annettujen määräysten noudattamista valvotaan yleisillä sekä jälkitarkastuksilla. Jälkitarkastus tehdään mikäli poistumisturvallisuusselvityksessä tai siinä esitetyissä asioissa on puutteita. Toiminnanharjoittajan on tarkastettava ja päivitettävä poistumisturvallisuusselvitys vähintään kolmen (3) vuoden välein tai mikäli toiminnanharjoittamisessa tapahtuu oleellisia poistumisturvallisuuteen vaikuttavia muutoksia.

Valvontasuunnitelmakaudella jatketaan pelastuslaitoksen strategian mukaisesti yhdessä muiden pelastuslaitosten kanssa toiminnan kehittämistä ja toiminnan yhdenmukaistamista.

3.3.3 Yleisötapahtumien valvonta

Yleisötilaisuuksiin suoritetaan valvontatoimenpiteitä tapahtumakohtaisen riskiarvion perusteella. Riskiarvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota tapahtumapaikan palo- ja poistumisturvallisuuteen, osallistujamäärään sekä pyrotekniikkaan ja ilotulituksiin. Pyroteknisten välineiden, sekä ilotulitteiden käytöstä pelastusviranomaisen tekee tapauskohtaisen päätöksen/lausunnon ja valvoo tapahtuman suorituksen tarvittaessa. Pelastussuunnitelma-velvollisten yleisötilaisuuksien osalta pelastuslaitos suorittaa asiakirjavalvontaa ja suorittaa tapahtumavalvontaa tarvittaessa. Esimerkiksi opetusrakennuksissa tapahtuva koulun oma, pienimuotoinen yleisötilaisuus on järkevintä liittää osaksi koulun pelastussuunnitelmaa, jolloin toiminnasta vastaa rehtori. Koulujen normaalitoiminnan ulkopuolinen käyttö yleisötilaisuuksiin ja majoituskäyttöön on myös huomioitava ja se saattaa aiheuttaa ylimääräisen valvontatehtävän.

3.3.4 Käyttöönottotarkastukset

Pelastuslaitos suorittaa käyttöönottotarkastuksia muun muassa öljylämmityslaitteistoille. Käyttöönottotarkastus suoritetaan, mikäli lämmityslaitteisto on uusi tai sille on tehty merkittävä muutos- tai uusimistyö. Käyttöönottotarkastus on suoritettava viimeistään 3 kuukauden kuluessa laitteiston käyttöönotosta.

3.3.5 Alue- ja teemavalvonta

Alue- sekä teemavalvonta valvonta on pelastuslaitoksen suorittamaa valvontaa, jossa tehdään ulkopuolisia havaintoja kohteen turvallisuudesta, josta kohteeseen jätetään kirjallinen tai suullinen korjauskehotus ja -ohjeita havaintojen perusteella. Aluevalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi pelastusteihin, osoitenumerointiin, tonttien opastauluihin ja tuhopolttojen torjuntaan sekä vesiposteihin. Aluevalvontaa voidaan suorittaa myös julkisilla alueilla. Aluevalvontaa voivat suorittaa pelastuslaitoksen henkilöstön lisäksi alueen sopimuspalokunnat pelastuslaitoksen toimeksiannon kautta.

Automaattisella paloilmoittimella tai sammutuslaitteistolla varustettujen kohteiden putkilukkojen tarkastukset voidaan tehdä myös alue- tai teemavalvontana. Putkilukkoon liittyvistä valvontakäynneistä ei tehdä erillistä palotarkastuspöytäkirjaa. Tehty tarkastus ja havaitut puutteet kirjataan paloilmoittimen päiväkirjaan.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos keskittyy vuosittain yhden tai kahden tietyn teeman ympärille, johon käytetään enemmän resursseja. Tällaisia teemoja voivat olla muun muassa asumisturvallisuus ja kemikaalikohteiden valvonta. Pelastuslaitos tulee valvontasuunnitelma-kauden aikana erityisesti panostamaan asumisturvallisuuden parantamiseen, joka tulee erityisesti näkymään valvontatoiminnassa. Teemavalvontaa suorittavat pelastuslaitoksen henkilöstö.

Pelastuslain mukaisesti pelastusviranomaisen ylläpitää valvontatyöhön liittyvää valvontarekisteriä. Valvontarekisteri ja sen ylläpitäminen on osa riskiperusteista valvontatyötä. Valvonta- ja kohderekisteri vaatii jatkuvaa ylläpitämistä sekä alueella sijaitsevien kohteiden tuntemusta. Pelastusviranomaisen joutuu suorittamaan valvontarekisterin ylläpitämiseksi kohteiden kartoittamista sekä niiden käyttötarkoitustietojen tarkistamista.

3.3.6 Asiakirjavalvonta

Pelastuslaitos ottaa vastaan mm. kiinteistöjen ja yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmia, ilmoituksia nuohoojilta ja tarkastusyrietyksien tarkastustodistuksia sekä pöytäkirjoja paloteknis-ten laitteiden tarkastuksista. Pelastussuunnitelmat arvioidaan ja tarvittaessa niistä annetaan

päätös tai palaute. Tarkastusyriyöksien ilmoittamat puutteet arvioidaan. Asiakirjoista tehtyjen havaintojen perusteella voidaan käynnistää valvontatoimenpiteitä. Tällaisia valvontatoimenpiteitä ovat mm. palotarkastus tai korjauskehotus kirjallisella menettelyllä.

4 VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN KANSSA

Pelastuslaitos suorittaa omaa valvontatoimintaansa myös yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa alla esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Valvontayhteistyön lisäksi viranomaisyhteistyössä pyritään aktiiviseen tiedonvaihtoon.

4.1 Eri viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö

Esimerkkejä:

- *Maankäytönsuunnittelu:* Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana vastuualueellaan maankäytönsuunnittelussa ohjauksessa antamalla pyynnöstä lausuntoja sekä osallistumalla viranomaisyhteistyöpalaveriin.
- *Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset:* Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana vastuualueellaan rakentamisen ohjauksessa. Pelastusviranomainen antaa asiantuntijalausuntoja rakennuslupakäsittelyyn rakennusvalvonnan pyynnöstä. Suunnittelijoita ja rakentajia ohjataan yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Pelastusviranomainen osallistuu rakentamiseen liittyviin tarkastuksiin ja katselmuksiin rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä. Lisäksi pelastuslaitos suorittaa rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä rakennuslupaa edellyttäviin hankkeisiin erillisiä väestönsuojatarkastuksia.
- *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, TUKES:* TUKES tarkastaa määrävälein kohteet, joissa vaarallisten kemikaalien käsittely on laajamittaista ja antaa niihin perustuvat luvat. Pelastuslaitoksen edustaja osallistuu tarkastuksiin niin sovittaessa mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi pelastuslaitoksen ja TUKES:in kesken on tiedonvaihtoa sekä yhteistoimintaa kemikaalien ja räjähteiden valvonnassa (Kemu-rekisteri). Pelastuslaitos antaa myös lausuntoja.
- *Poliisiviranomainen:* Pelastusviranomainen tekee poliisin kanssa yhteistyötä suurten yleisötilaisuuksien ennakkosuunnittelussa ja tarkastuksissa. Lisäksi ravintoloiden ylimääräisiä teematarkastuksia tehdään tarvittaessa yhteistyössä poliisin kanssa. Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana vastuualueellaan mm. ammusvarastolupahakemuksissa antamalla pyynnöstä lausuntoja.
- *Kuntien ympäristöviranomaiset:* Pelastusviranomainen osallistuu ympäristöviranomaisten tarkastuksiin pyydettyä. Pelastuslaitos antaa tarvittaessa asiantuntijalausuntoja ympäristöviranomaisille ympäristölupaa myönnettäessä.
- *Ympäristöterveydenhuolto:* Pelastuslaitos tekee yhteistyötä terveystarkastajien

kanssa esim. yleisötapahtumien ja ravintoloiden valvonnassa. Myös ns. siivottomuus tapauksiin liittyvät tarkastukset suoritetaan yhteistyössä terveystarkastajan kanssa.

- *Paloilmoitin- ja sammutuslaitteistotarkastuslaitokset:* Pelastuslaitos osallistuu laitteistojen määräaikaisiin tarkastuksiin vain tarvittaessa oman harkinnan mukaan. Asiakirjavalvontana arvioidaan kohteiden turvallisuustasoa tarkastuslaitosten toimittamien tarkastusdokumenttien perusteella
- *Nuohousalan yritykset:* Nuohoojat toimittavat pelastuslain mukaisesti havaitsemistaan turvallisuuspuutteista tiedon kirjallisesti pelastuslaitokselle. Jos havaittu puutteellisuus aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisen tekee päätöksen käyttökiellon asettamisesta kirjallisella menettelyllä tai ylimääräisellä palotarkastuksella.

4.2 Muiden viranomaisten ilmoitukset pelastusviranomaiselle

Pelastuslain 379/2011 42§ mukaan, jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä lain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Pelastusviranomaisen on aina reagoitava tehtyyn ilmoitukseen. Lisäksi annettujen korjausmääräysten noudattamista on aina valvottava jälkipalotarkastuksella tai asiakirjavalvontana. Ensisijainen ilmoitustapa on erillinen ilmoituslomake. (Mikäli ilmoitus tehdään puhelimitse, postitse tai sähköpostilla, ilmoituksen vastaanottava pelastusviranomaisen kirjaa tiedot ilmoituslomakkeelle.)

Yleensä ilmoitukset liittyvät huoneistossa tai kiinteistössä havaittuun palokuormaan, viallisiin sähkölaitteisiin tai siivottomuuteen. Lisäksi ilmoituksen syynä voi olla henkilön toimintakyky, rakenteellinen vaurio, terveydelliset tekijät tai vaaralliseksi havaitut laitteet. Koska syyt palovaaraan tai onnettomuusriskiin ovat usein useasta eri tekijästä johtuvia, pelastusviranomaisen tulee liittää tehtävän hoitoon myös muita tahoja.

Yleisluonteinen vastuu ns. paloriskiasuntojen valvonnassa:

- Taloyhtiö: Taloyhtiöllä on ensisijainen vastuu huomauttaa asukasta palokuormasta, paloriskistä, siivottomuudesta yms. (Taloyhtiöllä on myös

vuokra-asukkaan häätöoikeus tai osakehuoneiston haltuunottomahdollisuus määrääjäksi)

- Sosiaaliviranomainen: Asunnon siivottomuus johtuu usein sosiaalisesta tai mahdollisesti terveydellisestä ongelmasta. Tällöin on arvioitava sosiaalisen tuen tarve. Lisäksi on arvioitava lastensuojeluilmoituksen tarve, mikäli asunnossa on alaikäisiä lapsia tai tarve palveluntarpeen arvioimisesta.
- Terveysviranomaisen: Siivottomuus, jätteiden kasaantuminen sekä pieneliöt ovat asukkaalle terveysriski. Tällöin on arvioitava asuntoon liittyvät terveydelliset haitat sekä asukkaan terveydellisen tuen tarve. Lisäksi on arvioitava eläinsuojeluilmoituksen tarve, mikäli asunnossa on eläimiä.
- Poliisi: Havainnot tai epäilyt huumausaineista, ampuma-aseista, räjähteistä tai muista rikosnimikkeistä on ilmoitettava poliisille. Myös mahdollinen välivallanuhka tai tarkastustapahtumaan liittyvä virka-avunpyyntö edellyttää poliisin läsnäoloa.
- Rakennusvalvontaviranomainen: Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Jos rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi tai sen ympäristön siistittäväksi. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen.
- Pelastusviranomaisen: Huoneiston palokuorman arviointi, teknisiin laitteisiin tai tulisijoihin liittyvät palovaaran tai onnettomuusriskin arvioinnit sekä poistumisturvallisuuden valvonta kuuluvat pelastusviranomaisen vastualueeseen.

4.3 Pelastusviranomaisen velvollisuudet tehdä ilmoitus toiselle viranomaiselle

4.3.1 Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojelulain 417/2007 25§ mukaan pelastustoimen edustaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Ilmoitus tehdään kunnan sosiaalitoimistoon. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä virastossa henkilökohtaisesti. Tietojen arkaluontoisuuden vuoksi il-

moitusta ei tule tehdä sähköpostitse. Ilmoituksen tekemistä varten on olemassa valmiita lomakkeita, mutta lomakkeen käyttäminen ei ole edellytyksenä ilmoituksen tekemiselle. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä ja että ilmoitusvelvolliset tahot antavat ilmoituksen tehdessään yhteystietonsa, jotta tietoja voidaan tarpeen mukaan täydentää. Erityisen nopeasti tieto on välitettävä sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy tai epäillänsä liittyvän rikos.

Ilmoitusvelvollisella ei ole lain mukaan harkintavaltaa, jonka perusteella hän olisi oikeutettu siirtämään ilmoituksen tekemistä jollekin toiselle. Ilmoituksen tekemistä ei myöskään voi viivästyttää tai jättää tekemättä omaan tulkintaan perustuen. Sen arviointi johtaa ilmoitus kiireellisiin toimenpiteisiin, kuuluu sosiaalihuollon ammattilaisille.

4.3.2 Palveluntarpeen määrittely

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 asettaa 25 §:ssä ilmoitusvelvollisuuden alueen pelastustoimen palveluksessa olevalle henkilölle.

Mikäli alueen pelastustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta viipymättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle.

Ilmoitusvelvollisella ei ole lain mukaan harkintavaltaa, jonka perusteella hän olisi oikeutettu siirtämään ilmoituksen tekemistä jollekin toiselle. Ilmoituksen tekemistä ei myöskään voi viivästyttää tai jättää tekemättä omaan tulkintaan perustuen. Sen arviointi johtaa ilmoitus kiireellisiin toimenpiteisiin, kuuluu sosiaalihuollon ammattilaisille.

5. VALVONTATOIMINNAN PERIAATTEET

5.1 Valvontakohteen profilointi ja määrittely

Palotarkastus kohdennetaan valvontarekisterissä yleensä rakennukseen. Samalla kiinteistöllä voi olla useita rakennuksia, mutta yksi toimija. Toisaalta taas yhdessä rakennuksessa voi olla useita toimijoita. Koska valvontakohteet (rakennukset) ja niissä oleva toiminta voivat vaihdella hyvinkin paljon, on tarkoituksenmukaista että kohteet luokitellaan toiminnalliseksi kokonaisuuksiksi. Yhteen toiminnalliseen kokonaisuuteen tehty palotarkastus kirjataan valvonta-rekisterissä yhdeksi tarkastukseksi (laskutetaan myös yhdestä tarkastuksesta ja mahdollisista lisätunneista).

Toiminnallinen kokonaisuus määritellään rakennuspaikalla olevien rakennusten, toiminnan, vastuujon ja tarkoituksenmukaisuuden lähtökohdista. Esimerkiksi kauppakeskus, jossa on monta toimijaa, luokitellaan yhdeksi valvontakohteeksi. Teollisuuskokonaisuus jossa on useita rakennuksia, luokitellaan myös yhdeksi valvontakohteeksi.

5.2 Palotarkastuksen suorittaminen

Palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä saa suorittaa vain alueen pelastusviranomainen. Palotarkastuksen tavoitteena on tarkastettavan kohteen kokonaisvaltainen turvallisuus, korostaen kohteen omaa turvallisuuskulttuuria ja vastuuta onnettomuuksien ehkäisyssä.

Palotarkastuksella valvotaan, että

- rakennus tai rakennelma, sen ympäristö ja muut olosuhteet tarkastuskohteessa ovat turvalliset
- kiinteistön omistaja tai haltija on varautunut onnettomuuksien ehkäisyyn ja vahinkojen torjuntaan säädöksissä vaaditulla tavalla
- rakennus on ympäristöineen paloturvallisuutta ajatellen vähintään rakennusluvan mukaisessa kunnossa
- säädöksissä vaadittujen automaattisten sammutus- ja paloilmoitinlaitteistojen sekä muiden turvallisuutta edistävien laitteiden ja laitteistojen kunnossapito ja tarkastukset on tehty vaatimusten mukaisesti

Palotarkastuksella kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin:

- henkilökunnan valmiudet, koulutus ja turvallisuuskulttuuri
- rakennuksen pelastussuunnitelma
- rakennuksen henkilö- ja paloturvallisuus
- pelastuslaitoksen operatiivisen toiminnan edellytykset

Kemikaaliturvallisuussäädösten perusteella pelastusviranomaisen tekemässä tarkastuksessa tulee edellä mainittujen seikkojen lisäksi kiinnittää erityisesti huomiota:

- tuotantolaitoksen turvalliseen käyttöön
- laitoksen rakenteiden, laitteistojen ja varusteiden kunnossapitoon
- pelastustoiminnan organisointiin

Kohde tarkastetaan asiakirjojen perusteella ja pistokokein. Kaikkia yksityiskohtia ei ole aina tarpeen käydä läpi.

Palotarkastuksella tulee aina olla läsnä kohteen edustaja. Tarkastuskohteen edustajana tulee yleensä olla omistaja, haltija tai näille suoraan vastuussa oleva turvallisuusasioista

vastaava henkilö (esim. toimitusjohtaja, isännöitsijä, turvallisuuspäällikkö tai tarkastettavan osaston toiminnasta vastaava henkilö).

Valvontakohteeseen ollaan yhteydessä hyvissä ajoin ennen tarkastusta puhelimitse, sähköpostitse tai ennakkokirjeellä, jolla informoidaan tulevasta tarkastuksesta.

5.3 Annettujen korjausmääräysten valvonta

Mikäli valvontatoiminnan yhteydessä havaitaan palo- tai henkilöturvallisuudessa puutteita, tulee palotarkastuspöytäkirjaan kirjoittaa yksiselitteiset korjausmääräykset säädösviitteineen sekä määräaika toimenpiteen korjaamiseksi. Mikäli havaittu puute on huomattava, on annettua korjausmääräystä valvottava jälkitarkastuksella. Muissa tapauksissa jälkivalvontaa voidaan suorittaa muulla luotettavalla valvontatoimenpiteellä, kuten esimerkiksi asiakkaan tekemän ilmoituksen, sähköpostin, kolmannen osapuolen tarkastus-, puhdistus- tai korjauspöytäkirjan toimittamisen tms. perusteella. Muut jälkivalvontatoimenpiteet kirjataan asiakirjavalvonnaksi.

Jälkitarkastuksen ajankohta tai muu jälkivalvontamenettely sovitaan tehtyjen havaintojen (palotarkastuksen) yhteydessä ja se kirjataan palotarkastuspöytäkirjaan. Jälkipalotarkastuksella tarkastetaan, että puutteet on korjattu annettujen määräysten mukaisesti. Huomattavia puutteita palo- ja henkilöturvallisuudessa joita on valvottava paikan päällä tehtävällä jälkipalotarkastuksella:

- vakavat puutteet poistumisjärjestelyissä
- turvallisuutta ylläpitävän laitteen toimimattomuus tai vakava puute
- useita merkittäviä puutteita palo- tai henkilöturvallisuudessa
- asiakas ei tee ilmoitusta annettujen korjausmääräysten suorittamisesta

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

Mikäli jälkivalvonta ei tuota toivottua tulosta voidaan, joutua käyttämään hallintopakkokeinoja (teettäminen & uhkasakko). Tietyissä tapauksissa pelastusviranomainen voi myös tehdä poliisille ilmoituksen pelastuslakirikkomuksesta.

Korjausmääräysten määräaikojen määrittely

Pelastusviranomaisen antamille korjausmääräyksille on aina määriteltävä määräaika.

Annetuille suosituksille ei tarvitse määrittellä määräaika. Määräaika määriteltäessä on huomioitava puutteen merkittävyys kohteen palo- ja henkilöturvallisuudelle sekä korjaustoimenpiteiden vaativuus.

Seuraavassa esitetyt perusteet määräajan määrittelemiselle ovat esimerkitapauksia.

Toiminnan keskeyttäminen

- välitön tulipalon tai muun onnettomuuden vaara, määrätään myös onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä

Heti – puutteet ovat heti korjattavissa

- puutteet pystytään korjaamaan tarkastuksen aikana
- tällöin puutetta ei enää ole, joten määräaika ei määritellä

1-2 kk – merkittävät puutteet, jotka korjattavissa vähäisillä resursseilla

- sammutus- ja pelastuslaitteet epäkunnossa, mikäli ei vaaranna välitöntä turvallisuutta
- uloskäytävän puutteet
- muut yksinkertaiset, mutta kuitenkin merkittävät palo- tai henkilöturvallisuuden puutteet

3-6 kk – vaikeasti korjattavissa olevat puutteet, joiden turvallisuusmerkitys ei ole suuri

- sinänsä toimivan järjestelyn muutos/parantaminen esim. poistumisopasteiden yhtenäistäminen
- jätekatoksen siirtäminen
- toimenpiteet, jotka vaativat esim. kaivuutöitä tai rakennuslupamenettelyä
- väestönsuojan puutteet

5.4 Palotarkastuspöytäkirja ja sen toimittaminen asiakkaalle

Palotarkastuksesta on laadittava aina pöytäkirja. Palotarkastuspöytäkirjaan tulee kirjata:

- tarkastuslaji (yleinen, erityinen, ylimääräinen tai jälkipalotarkastus)
- yksilöidä tarkastuskohde
- tarkastusväli
- tarkastukseen osallistuneiden nimet
- tarkastuksen kulku
- tarkastajan tekemät keskeiset havainnot
- tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys
- johtopäätökset ja niiden perustelut
- annetut korjausmääräykset säädösviitteineen
- jälkipalotarkastuksen ajankohta (mikäli sellainen pidetään)
- laskutustiedot

Palotarkastuspöytäkirjaan tulee aina liittää valitusosoitus. Lähtökohtaisesti palotarkastuspöytäkirja on julkinen asiakirja.

Palotarkastuspöytäkirja laaditaan sähköiseen järjestelmään. Vain poikkeustapauksissa voidaan kirjoittaa pöytäkirja paikan päällä käsin. Rajattuja poikkeustapauksia ovat mm. ravintoloiden teematarkastukset tai yleisötapahtumien tarkastukset. Nämä pöytäkirjat on kirjattava kuitenkin myös kokonaisuudessaan sähköiseen järjestelmään.

Palotarkastuksen suorittaja vastaa ja huolehtii asiakkaalle toimitettavan palotarkastuspöytäkirjan lähettämisestä.

5.5 Palotarkastuksen maksullisuus ja laskutus

Pelastuslain (379/2011) 96 § mukaan pelastuslaitos voi periä maksun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta.

Alueen pelastustoimen tulee määrätä suoritteistaan perimät maksut siten, että ne vastaavat suuruudeltaan enintään suoritteiden tuottamisesta alueen pelastustoimelle aiheutuneiden kokonaiskustannusten määrää. Maksu koostuu perusosasta sekä tuntiveloituksesta. Keskimääräiseen ns. erityiskohteen palotarkastukseen kuluu aikaa noin 4 h. Tällaisen yksittäisen kohteen palotarkastuksen suorittaminen pitää sisällään seuraavat työvaiheet:

- tarkastusajankohdasta sopiminen (puhelimitse tai kirjeitse)
- valvontakohteen taustatietojen selvittäminen (aiemmat palotarkastukset, muiden viranomaisten tai tahojen tekemät tarkastukset ja havainnot sekä PRONTO-tietojen tarkastaminen)
- matka-aika kohteeseen ja takaisin
- varsinaiseen palotarkastukseen kulunut aika
- pöytäkirjan tekeminen ja lähettäminen asiakkaalle
- tarkastuksen kirjaaminen tietojärjestelmään ja pöytäkirjan arkistointi
- laskutusmääräyksen tekeminen taloushallinnolle.

Edellä luetelluista työtehtävistä varsinaiseen kohteessa tapahtuvaan palotarkastukseen kuluu noin 2 h ja muihin tehtäviin noin 2 h aikaa. Tästä 4 tunnista ainoastaan tarkastukseen suoritettava 2 tuntia on laskutettavaa toimintaa.

Laskutus:

Palotarkastuksen maksuista vastaa rakennuksen omistaja tai omistajan ja haltijan keskinäisen sopimuksen (esimerkiksi vuokrasopimus) mukaan haltija. Toimintaa rakennuk-

sessä tai muussa valvottavassa kohteessa voi kuitenkin harjoittaa rakennuksen omistajan ja haltijan ohella myös muu oikeushenkilö. Tällainen on esimerkiksi toiminnanharjoittaja. Viimeksi mainitussa tilanteessa pelastuslaitos kohdistaa valvonnan toiminnanharjoittajaan ja perii tältä palotarkastuksesta aiheutuvan maksun.

Tarkastuksen yhteydessä tarkistetaan laskutustietojen ja pöytäkirjan vastaanottajan oikeellisuus. Epäselvissä tapauksissa lasku osoitetaan palotarkastuksessa mukana ollevalle edustajalle.

5.6 Valvontatietojen käsittely sekä niiden julkisuus ja luovuttaminen

Käsittely:

Palotarkastuksen suorittanut henkilö vastaa pöytäkirjan oikeellisuudesta sekä sen toimittamisesta asiakkaalle. Palotarkastuksen yhteydessä tarkastettavasta kohteesta kerätään tarpeellinen tieto pelastuslaitoksen valvontarekisteriin. Tietojen keräämisestä vastaa tarkastuksen suorittanut pelastusviranomainen. Määräaikaisten palotarkastusten yhteydessä varmistetaan, että pelastuslaitoksen käytössä olevat kohderekisteritiedot ovat ajan tasalla.

Julkisuus ja luovuttaminen:

Pelastusviranomaisen tekemän palotarkastuspöytäkirjan julkisuus ja sen luovuttamisperiaatteet perustuvat lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Julkisuusperiaatteena on, että palotarkastuspöytäkirja on julkinen asiakirja, ellei sitä ole perustelluista syistä luokiteltu salaiseksi. Tällöinkin salaus koskee vain niitä pöytäkirjan kohtia, jotka ovat perusteltavissa säädöksissä esitetyillä kohdilla (621/1999, 24§). Pelastusviranomaiseksi nimetty henkilö voi tehdä päätöksen palotarkastuspöytäkirjan luovuttamisesta. Tietojen salaamisen päättää valvontatehtävän suorittanut pelastusviranomainen.

Palotarkastuspöytäkirjan luovuttamisessa noudatetaan alla kirjattua yleisperiaatetta:

- Palotarkastuspöytäkirja on luovutettava sitä pyytävälle henkilölle. Myös niille tahoille, jotka eivät ole asianosaisia (621/1999, 6§, 9§)
- Asiakirjojen pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttä eikä perustella pyyntöään (621/1999, 13§)
- Pyytäjän on yksilöitävä ne asiakirjat, jotka hän haluaa (621/1999, 13§)
- Luovutettavasta asiakirjasta poistetaan henkilöiden puhelinnumerot ja tarvittaessa asuinpaikan yhteystiedot (621/1999, 24§ 31 mom.)
- Pyydetty asiakirja on annettava kahden viikon kuluessa (621/1999, 14§)
- Pöytäkirja on annettava pyydetyllä tavalla (suullisesti, nähtäväksi, jäljennettäväksi, annettava kopio tai tuloste. Pöytäkirja voidaan toimittaa myös sähköisesti) (621/1999, 16§)

- Asiakirjojen luovutuspyyntö ja luovuttaminen kirjataan pelastuslaitoksen asianhallintaohjelmaan
- Perittävä maksu on harkittava tapauskohtaisesti, mikäli asiakirjojen toimittaminen aiheuttaa lisäkuluja (kopiointi, postimaksut yms.)

Mikäli pyydetty asiakirja on salainen:

- Pöytäkirjasta on luovutettava nähtäväksi ne osat, jotka eivät ole salaisia (621/1999, 10§)
- Salainen pöytäkirja voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin (621/1999, 13§)

Mikäli palotarkastuspöytäkirjaa ei voida luovuttaa (esim. pyynnön epämääräisyyden vuoksi tai salaiseksi luokiteltujen asiakirjojen takia), siitä tehdään kirjallinen päätös perusteluineen (kieltäytymisen syy) ja muutoksenhakuohjeineen (621/1999 14§).

Palotarkastuspöytäkirja, muu valvontatoimintaa koskeva asiakirja tai asiakirjan osa voidaan luokitella salaiseksi. Salassa pidettävää asiakirjaa tai kopiota tai tulostetta ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle. Valvontatoimintaan liittyviä salassa pidettäviä asiakirjoja (tai osia niistä) voi olla esimerkiksi:

- valvontatoimintaan tai palontutkintaan liittyvät asiakirjat, jotka on toimitettu (tai tehty yhteistyössä) poliisille, esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle jatkotoimenpiteitä varten (621/1999, 24§ 3 mom.)
- vankilaa, poliisilaitosta, tullia tms. tilaa koskeva valvonta-asiakirja, jos siihen on kirjattu tiloja koskevia tarkempia tai yksityiskohtaisempia tietoja (621/1999, 24§ 5 mom.)
- jos asiakirjaan on kirjattu tietoja turvajärjestelyistä siten, että tietojen perusteella järjestelmän tarkoituksenmukainen toiminta voi vaarantua. Huomioitava mm. yhteiskunnan infrastruktuuriin liittyvissä teknisessä tiloissa (621/1999, 24§ 7 mom.)
- jos asiakirjaan on kirjattu tietoja varautumiseen liittyvistä järjestelyistä siten, että tietojen perusteella suunniteltu toiminta voi vaarantua (621/1999, 24§ 8 mom.)
- onnettomuutta tai onnettomuuteen liittyvien osallisten tietoja sisältävät asiakirjat, jos tieto vaikeuttaa tutkintaa tai heikentää uhrin oikeuksia tai oikeusturvaa (621/1999, 24§ 8 mom.)
- jos asiakirjaan on kirjattu tietoja puolustusvoimien kohteista siten, että tietojen perusteella toiminta voi vaarantua tai se heikentää kohteen turvallisuutta (621/1999, 24§ 10 mom.)
- valvonta-asiakirjat, jotka sisältävät tietoja liike- tai ammattisalaisuudesta. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi prosessissa käytettävien vaarallisten aineiden tietoja tai niiden määriä (621/1999, 24§ 20 mom.)
- valvonta-asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai asiakirjassa on henkilön terveydentilaa koskevia tietoja. Pelastuslain 42§ perusteella tehdyt ilmoitukset ja siihen liittyvät asiakirjat voivat sisältää edellä mainittuja tietoja. (621/1999, 24§ 25 mom.)

- mikäli asiakirja sisältää henkilön salaiseksi luokiteltuja yhteystietoja (621/1999, 24§ 31 mom.)

6 VALVONNAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA RESURSSIT

6.1 Valvonnan seuranta

Valvonnan toteutumista seurataan määrällisesti ja laadullisesti. Koska valvontasuunnitelman myötä tarkastettavat kohteet muuttuva joiltakin osin uusia tavoitteita vastaaviksi, ei valvontakohderekisteri ole vielä kaikilta osin kattava ja luotettava. Valvonnan määrälliset toteutumisen ja seurannan tavoitearvot on tehty valvontarekisterissä olevilla sen hetkisillä tiedoilla (kohderekisteri muuttuu koko ajan kiinteistötietojen vaihtumisen takia).

Valvontasuunnitelmakauden aikana keskitytään määrällisten mittareiden parantamiseen sellaiselle tasolle, että kaikki työsuoritteet kirjataan (ei pelkät palotarkastukset ja turvallisuusviestintätilaisuudet). Lisäksi valvontasuunnitelmakauden aikana parannetaan valvontatyön hallinnollisia menettelytapoja. Tulevaisuudessa pyritään kehittämään työlle myös laadullisia mittareita, esimerkiksi seuraavista näkökulmista: onnettomuismäärien kehittyminen, asiakastyytyväisyys, sisäinen tehokkuus, viranomaisyhteistyö sekä itse- ja esimiesarviointi. Lisäksi määrällisten mittareiden ja seurannan kehitystyötä jatketaan.

Valvontasuunnitelmakauden aikana käytössä olevat määrälliset mittarit ja seuranta palotarkastusohjelmasta:

- yleinen palotarkastus
- jälkitarkastus
- erityinen palotarkastus
- ylimääräinen palotarkastus
- tarkastus
- asiakirjavalvonta
- räjähdystarviketarkastus
- päätös
- lausunto
- poistumisturvallisuus selvityksen arviointi
- käyttöönottotarkastus
- hormitarkastus
- osallistuminen muun viranomaisen tarkastukseen
- omavalvonta
- pelastussuunnitelman arviointi
- muu tarkastus/toimenpide

6.2 Valvonnan resurssit

Pelastuslain määrittelemää onnettomuuksien ehkäisyn valvontatyötä pelastuslaitoksella suorittavat pelastusviranomaisiksi nimetyt henkilöt.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen valvontatyö on kohdennettu pääosin riskienhallinnanhenkilöstöresursseihin. Eräissä tapauksissa valvottavien asioiden moninaisuus on edellyttänyt asioiden keskittämistä vastuuhenkilöille, jotka pyrkivät yhdenmukaistamaan asioiden käsittelyä koko toimialueella. Pelastuslaitoksen operatiivinen ja muu virkahenkilöstö osallistuu tarvittaessa valvontatehtävien suorittamiseen (mm. yleisötapahtumien ja ilotulitusnäytösten valvonta). Lisäksi edellä mainittua henkilöstöä voidaan käyttää tarvittaessa ns. aluevalvonta tehtävissä (esim. kiinteistöjen pelastusteiden testiajoissa, taajamien ja asuinlähiöiden turvallisuusseurannassa (osoitenumerot, opastaulut, palopostit, kohdetuntemus, riskiasuminen jne.).